

PORTRÉ

Fotó: Juliana Thomas

Tarrósy István

Wangari Maathai

2004-es Nobel-békedíjas környezetvédő

Ajelen generációinak tekintettel kell lenniük arra, hogy a világon található természeti erőforrások, nyersanyagkészletek végesek. Úgy kell kielégíteniük saját igényeiket, hogy figyelembe veszik: hagyjanak az elérhető javakból a jövő generációi számára is. Fenntarthatóan kell tehát élniük, hogy esélye legyen a holnap emberének is a Földön maradnia. Képességüket meg kell őrizniük, illetve tovább fejleszteniük annak érdekében, hogy földet művelhessenek, békében éljenek szomszédjaikkal, kereskedjenek egymással és prosperáljanak. Többek között e fenntartható fejlődés szellemében tevékenykedik a kelet- és közép-afrikai nők között elsőként doktori fokozatot (Ph.D.) szerzett ikon, a kenyai Dr. Wangari Maathai.

Wangari Muta Maathai 1940-ben a Kenya-hegy közelében, Nairobi-tól 180 km-re fekvő Nyeri városában született, helyi farmerek gyermekeként. 1964-ben, az USA-beli Kansas államban található Mount St. Scholastica College in Atchison-on kapta meg alapidiplomáját biológiából. Később mesterképzésen vett részt a University of Pittsburgh-ön, majd Németországban folytatott résztanulmányokat és 1971-ben védte meg disszertációját a University of Nairobi-n. Régiójában elsőként tanszékvezetői pozíciót nyert el: az Állatorvosi Anatómia Tanszék vezetésével bízták meg. Már professzorként vágott bele a politizálásba, 2002 decemberében 98%-os támogatottsággal parlamenti képviselőnek választották, majd 2003. január – 2005. november között Mwai Kibaki elnök kormányának környezetvédelmi és természeti erőforrás miniszterhelyetteseként tevékenykedett.

Maathai az első afrikai nő, akit Nobel-békedíjjal tüntettek ki munkássága elismeréséül. A 2004-ben átadott díj odaítélésben szerepet játszott az az úttörő fejlesztés, amely minden afrikai számára inspirációt adott a „a fenntartható fejlődés, a demokrácia és béke érdekében” végzendő cselekedetek sorában. Ezek közül a mára a térség egyik legmértékadóbb civil szervezetének, a Zöld Öv Mozgalomnak (angolul: The Green Belt Movement) életre keltése és működtetése volt.

A szervezetet 1977-ben alapította Maathai azzal a céllal, hogy elsősorban nőknek segítsen életük jobbra fordításában és családjaik életszínvonalának felemelésében azáltal, hogy a talaj erózióját fák ültetésével meggátolva földjeiket könnyebben és hasznosabban műveljék, ezzel együtt pedig közösségeik számára is egy új életminőség lehetőségét teremtsék meg, különösen úgy, hogy munkahelyeket hoznak létre, amellyel emelik társadalmi megbecsülésüket az afrikai társadalmakban. A szervezet megalakulása óta közel 30 millió fát ültettek már el, nemcsak Kenya-szerte. 1986-ban ugyanis többek között Tanzánia, Uganda, Malawi, Lesotho, Etiópia és Zimbabwe is

Fotó: Wanjira Maathai

THE GREEN BELT MOVEMENT

csatlakozott a mozgalomhoz, létrehozva ezáltal a Pán-Afriai Zöld Öv Hálózatot.

Wangari Maathai nem pusztán aktivista, aki azért harcolt egész életében, hogy segítse az afrikai emberek felemelkedését, életminőségük javulását, hanem egy demokratikusabban, az egyénnek több és nagyobb szabadsági fokot biztosító, bevonó és lehetőségeket ajánló társadalmi berendezkedés-modell, egyben rezsim-modell kialakuljon és elterjedjen a kontinens különböző szegletében. Mára nemzetközileg elismert élharcosa a demokráciának, az emberi jogok és a természeti környezet védelmének, megóvásának. Több alkalommal szólalt fel például az ENSZ-ben, valamint számos bizottság munkájában – így például a globális kormányzással, illetve az emberiség jövőjének kérdéseivel foglalkozó bizottságokban – vett aktívan részt.

Politikai szerepvállalását illetően a börtön sem ismeretlen számára, hiszen többször tartóztatták már le az afrikai erdőirtások elleni tiltakozásokban, kampányokban való részvétele miatt. Az 1980-as években a Nairobi központjában elterülő Uhuru Parkban akkoriban felállítandó felhőkarcoló elleni tiltakozás egyik szószólójaként került a figyelem középpontjába. A tüntetés eredményes volt, a terveket visszavonták.

Környezettudatos hitvallását jól érzékelteti egy, a BBC-nek adott nyilatkozata, amelyben a teremtés bibliai példájához hasonlítja a környezet fontosságát: „Isten hétfőtől péntekig megteremtette a Földet. Szombaton megteremtette az embert. ... A környezettel kapcsolatos problémák lényege az, hogy ha Isten az embert kedden teremtette volna, szerdára már halott lett volna, mert addigra még nem lettek volna meg azok az élethez szükséges legfontosabb alapelemek, amelyek a túlélését biztosították volna számára.”

A Nobel-békedíj átvételekor tartott ünnepi beszédében aláhúzta, hogy „a lerombolt, a folyamatosan pusztításra ítélt környezet a gyér erőforrások utáni versenyfutáshoz vezet, és hozzájárulhat a szegénység elmélyüléséhez, sőt, konfliktusok kialakulásához.” Annak érdekében, hogy az afrikaiak megértsék és ráeszméljenek e problémák mögött húzódó összefüggésekre, Maathai civil oktatási programot indított útjára, amelynek során a résztvevők nemcsak a problémákat ismerhették meg, a lehetséges megoldásokat azonosíthatták, de képesekké váltak megtervezni saját maguk személyes életstratégiáit és viszonyukat környezetükhöz, a környezetük által biztosított lehetőségekhez.

Minden környezettudatos változás előfeltétele az, hogy maga az egyén ébredjen arra rá, mit is jelent számára saját közvetlen kör-

nyezete. Először a gondolkodásnak kell megváltoznia, amelyet követ a cselekedetekben, akciókban, projektekben megtestesülő változás. Ehhez mutatott irányt először Kenyában Wangari Maathai. Azóta csak nő azoknak a tábora, akik ezt a filozófiát magukénak vallják.

Wangari Maathai három gyermek édesanyja, férjétől az 1980-as években vált el. Az hírlík, hogy volt párja szerint Maathai „túl képzett, túl erős, túlságosan sikeres, túlzottan makacs és túl nehéz kontrollálni.” Egy biztos: ahhoz mindezekre szüksége volt és a mai napig szüksége van, hogy a gazdaságilag és technológiailag elmaradottabb, fejlődő afrikai térségek lakóinak megmutassa a kiút lehetőségét!

FELHASZNÁLT INTERNETES FORRÁSOK

<http://greenbeltmovement.org/>

<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/3726084.stm>

http://hu.wikipedia.org/wiki/Wangari_Maathai

http://nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/2004/index.html